

DELAVSKA PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četril leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Delavci!

Najmočnejše orožje v rokah delavstva je tisk. Tiskana beseda premore več ko govor, predavanje ali katerakoli druga propaganda. Po njej se misel širi tako kakor luč širi svoje žarke na vse strani v neskončnost. Zato, delavci, oklenimo se svojega delavskega tiska!

Delavski tisk je neodvisen. On je samo izraz tega, kar delavec resnično misli, čuti in trpi, za čemer on z vso dušo hrepeni: za vzpostavitvijo svojega človeškega dostojanstva, za pravico in bratovsko vzajemnostjo vseh ljudi v poštenem delu in trudu. Delavskega tiska ne vzdržujejo kakšne močne denarne skupine, ampak se vzdržuje iz skromnih prispevkov delavstva samega. Prav posebno pa je potreben danes

KRŠČANSKI DELAVSKI TISK.

Kajti moralna načela krščanstva so danes v javnem in socialnem življenju tako zapostavljena ko že dolgo ne. Dejansko življenje se ne ravna po njih ali pa jih obide. Od tega trpi največ delavstvo, ki ne potrebuje samo boljšega kosa kruha, ampak tudi pravicoljubja in ljubezni v srcih, ki ju more vneti le praktično krščanstvo, krščanski idealizem in globoka krščanska vera, ki se izvaja v dejanju. Le krščanski delavski tisk more pripomoči k temu, da se preмага materializem življenja, pohlepni in sebični nagoni in koristoljubje, ki je vzrok krivicam, trpljenju in izkoriščanju.

»DELAVSKO PRAVICO«!

je vsigdar branila načela krščanske pravice in ljubezni, nesebičnega dela za brata, vladarstva večnih zakonov krščanske morale v vsem življenju, v človeški družbi, v vseh odnošjih človeka napram sočloveku. Sledila je vedno naukom našega nepozabnega mojstra

DR. KREKA

in jim ostane vedno neomajno zvesta: le po resničnem, dejavnem krščanstvu more priti odrešenje človeka in človeštva, ozdravljenje in obnova človeške družbe, socialna pravica in čast poštenega dela! Zato se

KRŠČANSKO DELAVSTVO

oprimi svojega tiska, čitaj in širi »Delavsko Pravico«, smatraj agitacijo zanjo med svojimi tovariši za svojo najsvetejšo delavsko dolžnost! Po njej se bo krepila v delavcu zavest, da je poklican delati za preporod človeške družbe, za zmagó božjih zapovedi v življenju vsakega človeka in vsega človeškega občestva, za resnično boljše in lepše življenje vseh brez izjeme. Tovariši, vsi na delo za našo

»DELAVSKA PRAVICA«

Mednarodna premogarska konferenca.

6. jan. se je sestala v Ženevi predkonferenca za mednarodno ureditev premogarskega vprašanja. Krščanska strokovna internacionala v Utrechtu je ta dogodek pozdravila, saj je bila baš ona tista, ki je pred leti stavila mednarodnemu uradu dela predlog, da se preišče in uredi delovni čas v premogovnikih v vseh državah. Isto je predlagala glede rudarskih plač. — Zborovanje društva narodov je nato pozvalo upravni odbor mednarodnega urada dela, da stavi ureditev teh vprašanj na dnevni red mednarodne konference dela l. 1930. in da skliče predkonferenco zastopnikov vseh držav — producentinj premoga. Ta se je tedaj sestala. Izdelala naj bi primeren osnutek mednarodne konvencije v svrhu rešitve teh vprašanj, da bi se z izenačenjem delovnega časa in plač pripomoglo k omiljenju evropske premogovne krize, po kateri so bili prizadeti tudi rudarji.

Konference so se udeležile: Nemčija (produkcija l. 1928. v milijonih ton: 151), Avstrija (0,2), Francija (51), Anglija (241), Španija (6), Nizozemska (11), Belgija (28), Češkoslovaška (15), Poljska (41). Tako je bilo zastopane na tej konferenci okoli 45% svetovne produkcije.

Ze takoj v početku so stvorili podjetniki strnjeno fronto proti mednarodnemu izenačenju in znižanju delovnega časa. Izjavili so, da krize v premogovni industriji ni več. Zastopnik poljskih podjetnikov je dokazoval, da se to vprašanje spričo raznolikosti produktijskih razmer ne da urediti. (V poljskih premogovnih revirjih je storitev rudarja dvakrat tako velika kot n. pr. v Nemčiji, medtem ko je njegova realna mezda od vseh najnižja.) S takim nastopom so skušali podjetniki konferenco kar od kraja razbiti. L. 1925. so poudarjali pri Društvu narodov, da se morajo v rudnikih urediti najprej socialne razmere pred čisto gospodarskim vprašanjem, sedaj pa so zahtevali ravno narobe, najprej ureditev gospodarskih odnošajev; s posameznimi vprašanji kot so delovni čas in plače, se ne more začeti.

Po dveh dnevih brezplodnih razprav se je pokazalo, da se bo moralo vprašanje rudarskih plač prihraniti za po-

znejši čas. Najprvo je bilo sklenjeno, da veljaj konvencija o delovnem času samo za delavce, vsi nameščenci, ki delajo podnevi so izključeni. Stavljenih je bilo več predlogov, da se določi delovni čas na 7, 7 in pol in 8 ur dnevno. Prvi predlog, stavljen od delavskih zastopnikov, je bil takoj odklonjen. Predlog za 7 in pol ure je stavila angleška vlada. Tudi ta je propadel. Tudi na 7 in ¼ urnik se niso mogli vsi zediniti. Po pristanku delavskih zastopnikov je pa ta predlog obveljal. Vendar ta določitev delovnega časa vse dotlej nič ne pomeni, dokler se ne določi točno računanje. Kajti ponekod se šteje za posameznega delavca, drugod pa zopet za celo »šifto«. Ako bi bila dobra volja na strani podjetnikov, bi bilo to vprašanje mogoče hitro in uspešno rešiti, tako pa so se tozadevna pogajanja sploh razbila. Posebno je nasprotovala kompaktna angleška delegacija, zastopniki podjetnikov, vlade in rudarjev.

Nemška vlada je hotela premogovnike rujava premoga na vsak način izvzeti iz območja veljavnih konvencij, ker se obratuje večinoma le na dnevni kopih. Da so se za to pravzaprav samo Nemčijo zadevajočo določilo potovala zlasti države, ki rujava premoga sploh nimajo, je dokaz, da tudi v mednarodni socialni politiki ne gre za »socialno pravičnost«, ampak za čisto gospodarska vprašanja. Nemško stališče je obveljalo.

Uspeh konference je ta, da bo upravni odbor mednarodnega urada dela postavil vprašanje ureditve delovnega časa o premogovnikih na dnevni red prihodnje konference dela, ki bo meseca junija. Tedaj se bo zopet vse znova premlevalo. Na za rudarje ugodnejši rezultat je mogoče upati, ker bodo tam zastopane tudi države, ki premoga ne producirajo.

Spričo izida konference bi se moglo misliti, da razmere v premogovni industriji za mednarodno ureditev še niso zrele. Vendar temu ni tako! Kajti pri mnogih posameznih vprašanjih se je pokazalo, da na strani delodajalcev sploh ni bilo volje priti skupaj. Zahteva kršč. strokovnih rudarskih organizacij po 7 urniku slejkoprej ostane.

Novi načrt rudarskega zakona.

(Z'ava Centra'nega tajništva Delavskih zbornic.)

Generalni direkciji ministristva za šume in rude, Beograd.

Z ozirom na Vaš dopis od 30. januarja t. l., opr. št. 1381 pošiljamo pripombo k definitivnemu načrtu novega zakona.

Zelo nam je pa žal, da ste stavili za odgovor le rok štirih dni, ker nam je bilo onemogočeno posvetovanje z delavskimi zbornicami in z zainteresiranimi delavskimi organizacijami.

I.

Takoj moramo konstatirati, da zelo malo upošteva ta načrt predloge, ki smo jih stavili pismeno Centralni direkciji ob priliki prvega načrta tega zakona. Prepričani smo namreč, da so bili vsi takrat donešeni predlogi upravičeni, radi česar smatramo potrebnim, da izrečno poudarimo, da še danes vztrajamo na teh predlogih. Zato prosimo, da jih upoštevate pri končni redakciji zakonskega besedila.

Ako bo predložen zakon pred zakonodajni svet, prosimo, da podrobno se-

znani odgovorni referent naslovnega ministristva s konkretnimi predlogi delavskih zbornic tudi ta svet.

II.

V sedANJI redakciji načrta je več zelo važnih ustanov, o katerih smo primorani izreči naše mnenje. Te so:

a) **Podporni fond.** V prejšnjem zakonu so bile obvezne odredbe o tako zvanem socialnem fondu. Od svoje strani smo zahtevali, da se da temu fondu značaj ustanov, kakor jih imajo za ostalo delavstvo Javne borze dela. To je, da skrbi za strokovno napredovanje, zaposlovanje in za osebo podporo rudarjev. Sedanje načrt pa nima nikakih določb o tem fondu. Ali naj to pomeni, da pušča rudarski zakon odprto vprašanje, katera institucija naj izvršuje funkcije za rudarje, kakršne vrše javne borze dela za ostalo delavstvo? Ali naj to pomeni, da spadajo rudarji v tem pogledu pod borze dela? Če je tako, potem mora obsegati novi rudarski zakon tozadevna določila in obenem zagotoviti, da plačujejo potom

bratovskih skladnic tudi rudarji in podjetniki prispevke za borze dela, kakor ostali delavci in delodajalci. Vsekakor bi bilo pogrešeno, če bi se vedoma prepuščilo, da se rešuje to vprašanje pozneje po raznih slučajnih prilikah ali da se ustvarjajo nepotrebni spori med borzami dela in rudarji, katerim ne morejo nuditi borze dela podpor, ker ni rešeno vprašanje prispevkov.

b) V pogledu zavarovanja rudarjev poslavlja novi načrt le načelo, da bo odvojeno od splošnega delavskega zavarovanja in da bo samoupravno. Vprašanje notranje organizacije, prinosov in dajatev se pa odlaga na poznejši čas.

Smatramo nujno potrebnim, da se vnese že v zakon določilo, da ne smejo biti prispevki za to zavarovanje nižji, kakor prispevki za splošno delavsko zavarovanje in da bodo imeli rudarji iz svojega zavarovanja najmanj iste pravice, kakor jih ima ostalo delavstvo iz svojega.

c) Zelo se čudimo, da nima ta načrt nikakih določb, s katerimi bi bil natanko določen delovni čas v rudnikih.

Povsem bi bilo umestno, da bi določil načrt, ko se bavi z delovnimi pogoji, tudi najelementarnejši princip delovnega časa, to je osemurnik.

Zahtevamo, da se vnese to določilo v zakon. Istotako se mora uzakoniti, da traja delovni čas na za življenje opasnih krajih ali pa krajih z visoko temperaturo le šest ur dnevno.

d) Načelo paritetnega zastopstva delavcev v javnih ustanovah je zabeleženo v mednarodnih dogovorih o delavskem vprašanju. Nekatere od teh je uzakonila tudi naša država.

Zato menimo, da je pravilno, da obsega tudi novi zakon odredbe, da bodo delavci zastopani paritetno z delodajalci tudi v ustanovah rudarskega zavarovanja in v strokovnem rudarskem svetu, kakor tudi v vseh ostalih institucijah, ki bi se ustanovile na pobudo državne oblasti.

III.

K poedinim točkam še pripomnimo: Ko priznava načrt načelo kolektivnih pogodb, bi moral vnesti v zakon tudi definicijo kolektivnih pogodb in sicer tako, kakor smo svoječasno predložili. Menimo tudi, da je nepravilno, da je še ostala v čl. 122 odredba, da se more odpuščati delavec brez odpovednega roka radi nevljudnega obnašanja napram delodajalcu ali njegovi rodbini. Dočim bi moralo biti predpisano, da mora obstojati nevljudnost v kaznjivem dejanju.

Ker izgubi delavec z odpustom brez odpovednega roka mnogo svojih pravic, bi bilo brezpogojno potrebno, da se mu izda motivacija odpusta pismeno in da bi se mogel delavec proti temu odloku podjetnika pritožiti.

V čl. 131 bi se morala vsaj ena četrtnina delavske plače zasigurati pred eksekucijo.

Čl. 137 preveč omogočuje prekourno delo. V tem pogledu stojimo na načelnem stališču, da se mora pravočasno dobiti za vsako podaljšanje običajnega delovnega časa, to je 8 odnosno 6 urnega, svoboden pristanek delavcev in rudarske oblasti.

Ker ne predvideva čl. 139 posebnih delavskih sodišč, ki naj bi razsojevali v sporih, nastalih iz delovnih odnošajev, bi bila nujno potrebna določba, da se obravnavajo taki spori pred obrtnimi in okrajnimi sodišči prve stopnje, oproščeni vseh taks. Istotako bi moralo biti določeno, da so razsodbe takoj izvršne, ne glede na pravico pritožbe.

IV.

Smatramo, da je preuranjeno, da izločuje novi načrt cementno industrijo iz pripadnosti rudarskega zakona in da prepušča možnost ustvarjanja samostojnih rudarskih zbornic.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Podporni sklad je izplačal v mesecu januarju 1930 skupno 54 podpor in sicer: 41 bolniških, 7 porodniških, 5 nezgodnih in 1 posmrtninsko. Čuvajmo podporni sklad pred izkoriščanjem, ne zahtevajmo podpore v vsaki malenkosti. Ako hočemo, da bodo podpore še višje, štedimo naprej, da se more nabrati iz prispevane članarine velik kapital.

Viničarski red. Vedno in vedno se sliši od strani vinogradnikov, da je sedanji viničarski red slab, naj se viničarji drže starega. Kam meri to, je jasno. Ako bi bil v resnici slab za viničarje, bi se vinogradniki gotovo toliko ne upirali izvajati ga. Zakaj nekateri sedanjih viničarskih knjižic ne marajo od viničarjev niti vzeti? Zakaj toliko protivnost pismenim pogodbam in izplačilo nagrade? Prejšnji viničarski red tudi ni vseboval prav nobene določbe o drveh, tropinah, deputatni zemlji in o višini denarnega zaslužka, pa so vse to več ali manj viničarji dobivali. Ako se tedaj vinogradniki hočejo držati povsod samo tega, kar je določeno v sedanjem viničarskem redu in nočejo priznati že prejšnjih starih pravic, kakor ne zboljšanja položaja viničarjev po sedanjem viničarskem redu, nič zato. Bomo vsaj prej prišli do zopetne revizije viničarskega reda, kateri bo moral vsebovati pač vse podrobnosti, tudi višino denarne plače in drugo. Čim večji pritisk, izkoriščanje in izmikanje sedanjemu viničarskemu redu tem prej bomo dosegli pravilnejšega in še boljšega.

Nagrade gre za leto 1929. vsakemu viničarju od orala vinograda 100 Din. Tudi od novega nasada. Ni merodajno za viničarja, obdeluje li vinograd sam, ali z drugimi delavci. Težaki so itak plačani posebej, zato gre nagrada vsakemu viničarju le zato, ker mora imati skrb, kako se delo v gorici stori, brez ozira, ali je delal sam ali kdo drugi. Mnenje vinogradnikov, da naj bi dobil le tisti viničar nagrado, ki sam obdela vinograd, je povsem napačno. Ni in ni v skladu z viničarskim redom. Zahtevajte takoj nagrade! Kjer nihče ne zahteva, nikdo ne daje!

Sv. Bolfenk pri Središču. Nepretrgoma 24 let je služila Marija Ribič kot viničarka svoje gospodarje. A sedaj so ji brez vzroka odpovedali predčasno viničarsko službo in ji nočejo priznati, da je bila viničarka, čeprav je vedno obdelovala dva in pol orala vinograda. 6. t. m. se je vršila zato viničarska komisija, ki je ugotovila, da je imenovana po § 1. viničarskega reda viničarka in zato je sedaj odpoved službe protizakonita. — Pravica je zmagala!

Litmerk pri Ormožu. Svoječasno smo poročali o zadevi nasilja nad tov. Grašič Alojzom, o tozadevni viničarski komisiji, katera je tov. Grašiču priznala 1800 Din selitvenih stroškov in kako je imenovani

pozneje podpisal izjavo, da se vsemu odpoveduje. Sedaj sporočamo našim čitateljem, da so se storili zato potrebni koraki ter je tov. Grašič dobil že izplačano, zraven štirih voženj, ki so mu za odselitve bile napravljene s konji prejšnjega gospodarja, še 1350 Din. Radi deputatnega zrnja, ki ga je enako komisija priznala, pa postopek še ni končan. Pravica zmaguje!

Sv. Peter pri Mariboru. Ustanovila se je pri nas strokovna »Kmetška zveza«. Dopisnik v zadnjem »Slovenskem Gospodarju« omenja tudi obstoj naše »Strokovne zveze viničarjev« tukaj in nas poziva na najboljše medsebojne odnose s kmetško organizacijo. Organizirani viničarji smo veseli dejstva, da je tudi kmet prišel enkrat do prepričanja, da mu je strokovna organizacija nujno potrebna, veseli smo pa tembolj, ker upamo, da se bo tako dobil enkrat nekaj pameten kmetški forum, s katerim se bo dalo govoriti in mu dopovedati, da nobeden človek danes ne more delati ves dan, za eden ali dva dinarja, še manj pa viničar, kar se ravno pri nas najbolj dogaja. Taka dejstva niso v čast ne našim kmetom in tudi njih strokovni organizaciji ne bodo. Hočemo, da se izvaja viničarski red in plače v denarju naj bodo take, kot viničarjev drugod — tedaj pa smo si dobri in ne more prav nič motiti našega medsebojnega delovanja obeh organizacij. »Ljubezni nastopi le takrat, ko je pravica izgovorila zadnje besede«, je dejal naš vzornik dr. Krek. Tako tudi mi! Pravice hočemo! Dajte nam jo, potem pa se imamo radi! — Viničar.

Zavrče. 26. januarja bi se imela vršiti viničarska komisija, katere naloga bi bila, urediti po sedanjem viničarskem redu službeno razmerje vseh Ulmovih viničarjev v Turskem vrhu. Po intrigah kapitalistov in njegovih pa je ta komisija zaenkrat odpadla. Viničarje se je preplašilo, da se je niso upali udeležiti, čeprav je njih zahteva pravična in zakonita. Strah pred gospodom je še prevelik, pred Bogom pa ga je premalo, zato pa se toliko preklinja čez krivične razmere in le takrat, ko tega ne sliši on, ki povzroča krivico. Nevednost je sploh najdražja, tudi za naše viničarje. Še čakajo naše organizatorje velike naloge, da dvignejo tudi še premnoge ha-loškega viničarja iz njegove duševne zapanosti in zaostalosti. S tem zadeva Ulmovih viničarjev nikakor ni končana. Tudi tukaj se mora zadostiti prizadetim viničarjem in viničarskemu redu. Vsem tistim, ki nas bodo skušali pri tem ovirati, povemo naprej, da se bomo zoper vse nedovoljene intrige pritožili na merodajnem mestu. Zakoni so zato tukaj, da se izvajajo, so za gospoda ravnokotno obvezni kot za nas siromake — tako tudi viničarski red. Viničarji Zavrčani! Mi,

ki prekopavamo in obdelujemo vse te gorice, strnimo se skupaj v strokovni organizaciji in pokažimo, da smo zavedni, povejmo, da ravno mi vzdržujemo gotove gospode, nikdar pa ne oni nas. Kdor dela, ta ustvarja bogastvo, nikakor pa ne oni, ki morda poseduje cele gore vinogradov in sreba naših žuljev vinsko kapljico. Pravice hočemo, zakonite pravice in nič drugega! Uboga viničarska gmajna stopi vkup, podaj si roke, da tako svojo pravico dosežeš! — Zavrčan.

Fram pri Mariboru. Malokdaj je čitati v »Del. Pravici« kaj od nas in bi toraj lahko mislili, da naša skupina spi trdno zimsko spanje. Toda temu ni tako, temveč kakor letošnja zima ni pri nas preveč huda, tako tudi naša skupina ne dremlje, kakor si nekateri želijo, temveč se gibljemo, sicer počasi, toda vztrajno. Zadnje nedeljo smo imeli zopet svoj mesečni sestanek, kateri je bil precej dobro obiskan. Tovariša tajnik in podpredsednik sta nam poročala o poteku strokovne seje v Ljutomeru. Člani so z odobravanjem sprejeli na znanje poročilo centralnega blagajnika, še bolj pa lepo poročilo centralnega tajnika tov. Rozmana, katerega nam je prečital naš tajnik. Posebno navdušeni so člani za ustanovitev kreditne zadruge pri centrali, katera bi bila v gospodarskem oziru res v veliko pomoč revnemu viničarju.

Tudi novih članov počasi pridobivamo, tako da bomo kmalu dosegli število 40 družin. Res da so nekateri izmed teh družin nekaj omahljivi, a to nas prav nič ne straši, ker upamo, da bodo postali trdni, ter se ne bodo dali preslepiti od babjih jezikov. Sicer se pa še nikdar nikomur ni tako dobro godilo, da bi lahko rekli, da je zasiguran, da ne bo nikdar potreboval od koga kakšne pomoči. Marsikateremu lahko pride tisti čas, ko bo iskal pomoč, ter bo prišel k naši organizaciji. Pa tudi gospodarji so pri nas nekateri, ki se iz organizacije, oziroma njenih članov norčujejo. Pa če takšne gospodarje natančneje pogledamo, vidimo in spoznamo, da nas pač ni treba biti strah pred njimi. To so gospodarji, ki dajo viničarju kravo, da daje največ 1 l mleka na dan. A ko pride zima, mu gospodar se to kravo vzame, češ saj po zimi ne delaš, tudi krave ne potrebuješ. So to takšni gospodarji, ki dajo viničarju, ki obdeluje 1½ orala vinograda, toliko deputatne zemlje, da pridela na leto celih 45 kg koruze in 56 kg krompirja — družina šestih članov. Nekateri boste rekli, da to ni mogoče, a žalibog je resnica. Kam bo zdaj revež šel s tolikim živževem. Pa so še gospodarji, ki zahtevajo od viničarja, da mu mora iti po zimi led spravljat, čeravno to ni viničarsko delo, in to za plačilo 5 Din na dan, a nazadnje še teh ne dobi. Nekaj je tudi takšnih gospodarjev, ki ne znajo prav nič krščanskega nauka, ter ne vedo, da stoji tam zapisano, da je 4. vnebovpijoči greh delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati ali utrgovati. In ti

gospodarji tudi ne poznajo viničarskega reda, da bi dali svojim viničarjem nagrade, kakor jih ta zakon predpisuje. Nekateri so pa celo takšni, ki zahtevajo, da si mora viničar svojo deputatno zemljo ponoči obdelovati, kajti podnevi mu ne privoščijo toliko časa. No in sedaj mi je pa slabih gospodarjev zmanjkalo, ker slabših itak že biti ne more. So pa tudi gospodarji, ki našo organizacijo zelo upošteva in nam grede na roko, ker spoznajo, da mi ne zahtevamo ničesar drugega kakor to kar nam gre po božjih in državljskih pravicah. In vsa čast takšnim gospodarjem! Za danes naj zadostuje to, a prihodnjič pa zopet kaj.

Slov. Bistrica. Ko si ogledujem to našo novo skupino, ki se združila za obrambo viničarjev tega kraja, moram pač priznati, da kljub vsemu prizadevanju večina od nas viničarjev postavljenih odbornikov še ni dovolj poučena o pomenu organizacije med viničarji. Eden glavnih vzrokov je nevednost, ki je pa prav blizu zavisti in nezaupanja tovariša do tovariša. Poudarjam organiziranim kakor tudi neorganiziranim tovarišem, da je namen strokovne viničarske organizacije združevati vse viničarje in jim potem te močne organizacije izvajati človeške pravice. Imamo »Viničarski red«! Kolikor bomo mi trdno skupaj držali, tako se bo ta red izvajal.

Program S. Z. V. je skrbeti za zboljšanje položaja svojih članov in jim nuditi izobrazbo. Naša organizacija se bojuje za viničarske pravice, pa ne, da bi bile samo priznane, ampak da jih bomo tudi dejansko uživali.

To naj bo v pojasnilo vsem nevednim tovarišem, katerim kličem: vsi v strokovno organizacijo »Strokovno zvezo viničarjev«, katera nam bo edina prinesla boljše bodočnost! Tovariši na delo! — Viničar.

Vinarski tečaj v Pekrah. Uprava banke trtnice in drevesnice v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru, je obvestila vse interese, da se začne 1. marca 1930 pri menovanem zavodu četrti, 9 mesečni viničarski tečaj, v katerega se sprejme 12 mladeničev. Pouk je v prvi vrsti praktičen in le v toliko tudi teoretičen, v kolikor je to za boljše razumevanje vsakega posameznega opravila v posameznih kulturah neobhodno potrebno. Gojenci dobe pristo stanovanje, brezplačno kmečko hrano in mesečno po 100 Din za pranje perila in nabavo potrebnih učil. V tečaj se sprejmejo viničarski in kmečki sinovi, ki so stari najmanj 16 let, dovolj razviti in močni za opravljanje vseh opravil na zavodovem posestvu. Tako opremljene prošnje naj prosilci osebno izročijo zgoraj navedenemu upravitelstvu najkasneje do 25. februarja 1930. O sprejemu v tečaj bodo prosilci takoj obveščeni. Tečajniki dobe ob zaključku tečaja izpričevala o doseženi sposobnosti v vinogradništvu, sadjarstvu in kletarstvu.

V vsako hišo „Delavsko Pravico!“

Atom:

Štrajk, pravica delavcev.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

59. Predolgo ali prenaporno delo ter zavest, da je plača premajhna, pogosto daje delavcem povod, da radi tega po dogovoru opuste delo in se vdajo prostovoljnemu brezdelju. Tej običajni in težki nepriliki je treba javno odpomoči, kajti tovrstna opustitev ne povzroči škode samo gospodarjem in delavcem samim, ampak škoduje tudi trgovini ter državnim koristim, in ker napadno ni daleč od nasilja in nemirov, pogosto ogroža javno varnost. V tej zadevi bo to najbolj učinkovito in koristno zlo preprečiti z zakonodajo in zabraniti, da ne izbruhne, s tem, da se pravočasno odstrani vzroke, iz katerih se zdi, da izhaja nasprotje med gospodarji in delavci.

Glavni vir štrajkov je svobodna konkurenca, ki vlada dandanes kot najvišje gospodarsko načelo. Ta gospodarski sistem je napravil iz delavca premnogokrat sužnja in še manj kot sužnja. Pogodba, ki jo po tem sistemu gospodar ali podjetnik sklene z delavcem, je svobodna, vendar pa ima dobiček pri njej vedno tisti, ki je močnejši in to je podjetnik. Delavec, ki ga muči lakota in ki mu doma umira družina od bede, sprejme vse pogoje, naj so šetako trdi in tudi naravnost krivični. Zoper krivice take svobodne pogodbe ni paragrafa v državnem zakonu in zato si delavec pomaga sam, kakor si more. Beda in krivica ga ženeta v boj ali v štrajk.

Gotovo je, da velika množica ne ustavi dela, če ni v njej prodrla misel, da se ji godi krivica. Delavci dobro vedo, da bodo, če izbruhne štrajk, več dni, morda cele tedne brez zaslužka, in beda bo od dne do dne hujša, v tako nesrečo pa velika množica ne palne sama sebe brez premisleka. Z ozirom na te okoliščine in zle posledice papež Leon XIII. štrajk imenuje zlo, ki škoduje ne samo gospodarjem in delavcem, ampak je na kvar tudi trgovini in javni blaginji. Če pomislimo na posledice, ki so pogostoma združene s štrajkom, moramo sicer zelo obžalovati, ako so delavci prisiljeni, pomagati si na ta način, in če se oziramo na to, da se mnogo štrajkov za delavce slabo izteče, ne bi mogel človek z lahkoto svetovati tega skrajnega sredstva, toda, kdor bi hotel vsak štrajk brezpogojno zametavati, bi kratil delavcem pravico, ki jo ima v sili vsak človek.

Priznati je treba namreč tudi dobre posledice štrajkov. Kljub temu, da so mnogi štrajki za delavce slabo izpadli, vendarle statistika dokazuje, da je bil malone vsak priboljšek, ki so ga delavci dosegli, le uspeh štrajkov.

O štrajku torej moremo reči, da je neke vrste silobran. Dovoljeno pa je silo s silo odbiti, kadar si drugače ne moremo pomagati. Sila se pa godi delavcu, kadar radi bede pristane na krivično pogodbo. Krivična je na primer pogodba, če delavec ne zasluži toliko, da bi mogel z družino živeti človeka vredno in dostojno življenje. Ako torej gospodar, ki mu podjetje nese dobiček, ne plačuje toliko, da bi družinskemu očetu zadostovalo za stanu primerno življenje, se delavcu godi krivica. Ko je pogodba sklenjena, je krivično, delavcu proti njegovi volji nalagati bremena, glede katerih se ni bil gospodar že od vsega početka z njim pogodil. Pravica je žaljena,

če gospodar ali njegovi uradniki delavce sramote in grde ali morda celo zlorablajo v nenravne namene, če je v podjetju premalo poskrbljeno za zdravje ali celo za življenje, ali če se brez resnične potrebe ne posvečujejo nedelje in prazniki. Krivica, ki se pri vsem tem godi delavcem, je tem večja, ker so življenjske, zdravje, skrb za dušo stvari, ki se jim delavec pri sklepanju pogodbe niti odredi ne more, ko bi tudi hotel. Vsaka pogodba, v kateri se krši pravica, pa je ničeva in neobvezna. Če se gospodar upira pravični zahtevi delavcev in noče odpraviti krivice, dasi bi jo lahko, smejo delavci tudi brez odpovedi delo ustaviti, kadar si pač drugače pomagati ne morejo. Njih dejanje je le silobran. Škoda, ki jo trpi gospodar in morda tudi drugi, neprizadeti, je pripisati krivici gospodarjevi.

Štrajk je zato pravica delavcev, dokler vlada sistem svobodne konkurence. Vojna ima svoje pravice in dandanašnja svobodna konkurenca se lahko imenuje vojna. Tudi je štrajk za delavca edino sredstvo, ko ni sodišča, kamor bi se zatekel. Družba ga seveda lahko prepove, a poprej mora delavcu preprečiti pravico. Gotovo je, da tudi posamezni gospodarji niso vedno vsega krivi, kajti svobodna konkurenca pritiska tudi nanje, da skopirajo s plačami. To pa ne dokazuje, da je štrajk krivičen, temveč le, da je krivičen sedanji gospodarski sistem.

Pomagati more tu v prvi vrsti država in ona je v polni meri dolžna pomagati. To zlo, krivice, ki se delavstvu gode, more preprečiti s pravično socialno zakonodajo. To je, kakor pravi papež, najbolj koristno in učinkovito sredstvo, da se štrajki preprečijo, še preden so izbruhili. Lažje je štrajke na tak način preprečiti, kakor pa iz njih izvirajočo škodo, ki je pogosto nepregledna, zopet popraviti.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo 23. februarja ob 8 zjutraj se bo vršil v dvorani Društvenega doma v Dev. Mar. v Polju redni občni zbor naše »Strokovne skupine papirniškega delavstva«. — Dnevni red je sledeč: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo odbora in nadzorstva. 3. Volitev novega odbora in nadzorstva. 4. Posebni predlogi članov. 5. Slučajnosti. — Za vse članstvo udeležba obvezna, naj nikogar ne manjka! — Odbor.

Goričane-Medvode. V nedeljo 23. t. m. se bo vršil deseti redni letni občni zbor naše strokovne organizacije v Društvenem domu v Preski. Pričetek ob pol 8 zjutraj. Dolžnost vsakega člana in članice je, da se občnega zbora prav gotovo udeleži, da sliši poročilo o gospodarstvu organizacije ter izrazi svoje mnenje in predlaga za bodoče leto odbornike, o kojih je prepričan, da bodo delali res v prid svojih članov. — Ob priliki našega občnega zbora se bo tudi razpravljalo glede položaja našega delavstva po obratih, o čemur se sliši zadnje čase mnogo pritožb. Zato naj prav vse članstvo pride na občni zbor, da s skupnim nastopom pokažemo, da si zavedamo delavstvo ne bo pustilo krati svojih pravic, kakor bi se to kakemu gospodu dopadlo. Nastopimo proti temu skupno in enotno!

Medvode. (Smrtna nesreča delavca.) Dne 6. t. m. je umrl v ljubljanski javni bolnišnici delavec tukajšnje papirnice Janez Keber. To je že drugi slučaj smrtno poškodbe delavca tekom četrta leta v naših papirnicah. Iz tega je razvidno, kako je delavstvo vedno izpostavljeno smrtni nevarnosti, pri svojem delu. Omenjeni je pred 3 tedni padel raz kup lesa pri skladanju istega ter se smrtno nevarno ponesrečil.

Taki žalostni slučajji nam dovolj jasno kažejo, kako nujno potrebno je delavsko zavarovanje in tudi izboljšanje zakona o delavskem zavarovanju. Toda kljub tem dejstvom se dobe pri nas ljudje, ki so pri občinski seji glasovali proti delavskemu zavarovanju, dasiravno so bili to očeti, ki imajo sami sinove v tovarni in delavci, ki so sami v tovarni in pri raznih podjetjih ter člani delavskega zavarovanja. Ti ljudje očitno sami sebi slabo žele. Zato naj nosijo na svojem čelu pečat sramu pred vsem poštenim delavstvom in vso javnostjo!

Kovinarji

Kamnagorica. V nedeljo 16. febr. ob 9 dopoldne se vrši v Društvenem domu v Kamnagorici redni letni občni zbor Strokovne skupine kovinarjev. Tovariši, kovinarji! Občni zbor je za nas vse zelo važnega pomena, zato naj nihče ne izostane! Na občnem zboru bo poročal tudi zastopnik centrale. — Odbor.

Rudarji.

Hudajama. Dne 5. t. m. je bila pri nas skupščina bratovske skladnice. Od 45 delegatov je bilo navzočih 39. Šest jih je izostalo, deloma radi boleznih, deloma radi drugih ovir. Vsekakor se vidi, da je pri naših rudarjih več zanimanja za svojo socialno institucijo, kakor je bilo druga leta, ko skoro nikoli ni bila sklepčna krajevna skupščina, za kar je potrebna nad polovica delegatov.

Bolniška blagajna izkazuje 5000 Din pasiva za l. 1929. Vzrok je predvsem ta, da je bilo med bolnimi rudarji 20% bolnih na flegmonii (zastrupljenje), medtem ko je poprej bila ta bolezen precej redka. Ima pa bolniška blagajna 769.000 dinarjev kapitala naloženega v hranilnicah za fond, ki ga predvideva člen 114. pravilnika brat. skladnice.

V začetku t. m. je bilo tu razglašeno, da so trije rudarji odpušteni, večje število pa opominjanih zaradi neopravičenega izostajanja. Med zadnjimi so zaznamovani tudi taki, ki niso neopravičeno izostali, ampak so bil bolni. Naši gospodje pa menijo, da rudar ne more in ne sme biti bolan in če je bolan, je neopravičeno. Motorji, s katerimi izvažajo premog iz rova, so iz kolen, pa se vendar mnogokrat ustavijo ter nočejo vleči vozičkov, kljub temu da jih mažejo. Človek-rudar pa mora delati; če ne more, ga smatrajo zastopniki TPD za simulant, s katerim je treba pomesti. Kaj gospodom pri TPD mar, če eden, če jih deset ali sto dela do skrajnosti, da se izčrpajo popolnoma, da hirajo ter jih pokrije hladni grob, da njih žene in otroci stradajo. Toda nam rudarjem je mar! Kdò ve, ali ne bo ista usoda, ki je danes nad drugimi, prišla tudi nad nas.

Lesni delavci

Planina pri Rakeku. Tukajšnja strokovna skupina lesnega delavstva bo imela v nedeljo 23. februarja 1930 ob 9 dopoldne v prostorih g. Franca Komovca v Lazah redni letni občni zbor. Na občnem zboru bomo med drugim začrtali program za bodoče leto. Tovariši! Na nas je ležeče, kakšni bodo bodoči uspehi naše organizacije, zato se občnega zbora v polnem številu udeležite! Poročal bo tudi zastopnik centrale. — Odbor.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Iz trdega kamna izklesana skromna eksistenca kamnoseškega delavstva nas vedno bolj utrjuje v zavesti, da boljšega položaja z godrnjanjem in brezbriznostjo nikdar ne bomo dosegli. Dosegli pa ga bomo samo tedaj, če bomo vsi do zadnjega združeni v svoji strokovni organizaciji. Žal moramo ugotoviti, da so med nami še vedno taki delavci, ki še niso prišli do spoznanja,

da so brez organizacije le slepo orodje v rokah delodajalcev. Tudi naši predniki se niso brigali za svoj položaj, odklanjali so delavsko skupnost, ogibali so se borbe za svoje pravice, dokler so bili zdravi in močni. Posledica temu je, da jim je družba, za katero so žrtvovali vse svoje delovne sile, podala v roke beraško palico in jih pahnila na cesto, v zavist, podtiko in zasmeh drugim. To dejstvo naj bo nam, tovariši, resen opomin, zlasti sedaj, ko kapitalisti z vso svojo močjo naskakujejo naše socialne pridobitve in nas hočejo napraviti za popolne sužnje. Zavedajmo se tega vsi, ter podvojimo svoje moči v skupni zakoniti delavski borbi za skupne interese delavstva. Vsak delavec, ki ostaja zunaj organizacije, bo nosil sokrivdo za vsa poslabšanja delavskih razmer. Zato vsi v organizacijo! — Več delavcev.

Našim naročnikom.

Nekateri naročniki »Del. Pravice« so dobili zadnje dni opomine za poravnano naročnine. Med tem pa so že nekateri poravnali zaostali znesek, zato prosimo te naše prijatelje, da prihranijo položnico za pozneje ali pa jo izročijo tovarišu ali prijatelju, da tudi on naroči »Del. Pravico«.

Naročniki v mariborski okolici se pritožujejo, da »Del. Pravica« zelo neredno prihaja. Prosimo jih, da nam vsak nedostatek takoj javijo. Reklamacije so poštne proste. — Uprava »Del. Pravice«.

Čez hribe in doline ...

Jesenice. Zadnjič se nam je vrnila neljuba pomota in sicer v tem, da g. Čop ne bo zidal tovarne ampak kavarno. — Poročil se je tov. Ličof Leopold z gđ. Angelo Rabičevno. Obilo sreče! — 33. letni občni zbor je imelo Delavsko podporno društvo v nedeljo v Delavskem domu na Savi. Poleg običajnih stvari je bila na dnevnem redu tudi sprememba pravil. Od strani nadzorstva predlagani in enoglasno d. navzočih sprejeti absolutorij je dokaz, da je odbor svojo nalogo točno in v redu vršil. Izvoljeni so bili za tekoče leto z malo spremembo še stari odborniki. Društvo šteje 475 članov. Pripomniti moramo, da je to društvo eno izmed najstarejših na Jesenicah, katerega si je delavstvo ustanovilo, da za slučaj boleznih ali smrti nudi svojim članom pomoč. Skozi trideset let že vrši to nalogo vestno. Želeti bi bilo, da bi postali vsi delavci brez razlike mišljenja člani tega podpornega društva, ki je res samo delavsko.

Ježica. Tudi naš občinski odbor je v svoji seji 3. febr. na pobudo nekaterih delavcev obravnaval vprašanje delavskega zavarovanja, zlasti glede starostnega

zavarovanja delavcev. Enoglasno se je sklenilo pridružiti se resolucijam drugih občin in sporočiti sklep in mnenje občinskega sveta ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje.

in varuje ne samo belo temveč tudi barvano perilo. Pa tudi za volno in svilo je idealno sredstvo za pranje

Vič. Občinski svet je v svoji seji na predlog krščanskih socialistov sklenil s posebno predstavko opozoriti ministra za socialno politiko na važnost in življenjsko potrebnost socialnega zavarovanja za delavstvo. Zlasti naša proletarska občina čuti veliko potrebo izvedbe zavarovanja za starost, onemoglost in smrt za vse delavstvo. Zato je bila sprejeta resolucija, da se sedanje zavarovanje ohrani v celoti neokrnjeno in da se upelje starostno zavarovanje delavstva. Resolucija je bila takoj poslana ministru za socialno politiko in narodno zdravje.

Krekova mladina.

Maribor. V nedeljo 16. t. m. ob 4 dopoldne prirede mariborske Krekove v dvorani Zadrudne gospodarske banke igro: »Pod božjim varstvom«. Igra pove o samotni in težki poti deklet v mestu. Pridite vsi prijatelji naše mladine v nedeljo ob 4 v dvorano Zadrudne gospodarske banke. Vstopnina: sedeži 8 Din in 5 Din, stojišča 3 Din.

Stremljenje delavstva po izobrazbi in kulturi se ne da utešiti z meščansko kulturo! (Prof. dr. Teodor Bauer na kongresu nemških krščanskih strok. organizacij 1. 1929.)

Jože Bor:

Pohujšanje na dvorišču.

»Kako plačava mleko?«
In je zajokala, Jernej pa je božal otroke.

Odbili so mu. Toda on je ostal, mene pa na cesto, ki sem hotel pravice. Ostal je in bo delal, priprosti Jernej.

»Veš, Janez,« je pravil nekoč, »trpim in potrpiam, ker sem star in imam družino. Vem pa: v samem sebi je človek dober, vedno se v njem tepe dobrot in zlo. Pa imamo dušo, ki je dobra. Zmagala bo nad telesom...«

Takrat ga je vprašal Janez:

»Torej naj potrpijo?«

Jernej je vzrastel:

»Ne! Mi rastemo v dobroto, nekoč jo bomo sejali!«

»Sejali jo bomo,« je razmotrival Janez, »Bog ve, če bom med sejanci, če me prej ne požre življenje.«

V vsakem človeku je košček, vsaj majhen košček dobre, to s seboj prinese na ta svet, na otroku vidiš to v prvem pogledu. Prijazno gleda, smehlja se dobri besedi, utihne, če ga tolažiš. Hudobija pride s svetom, ki jo uči, jo vliva v srce. Gorje, če bo otrok slišal, ko bo dorastel, za moja trpljenja. Zasovalil bo Cipca in Desničnika in ne bo vedel, da je bil Cipec prav tako majhen in dober.

Vsakomur ostane nežnost, usmiljenje v srcu. Preklala se bo duša Desničnikova, ko pridem k njemu. Odprlo se mu bo srce:

»Ostani, Janez!« bo rekel.

Če pa bo zmagalo zlo v njem, bom prišel domov, težko bom še skrival pred ženo.

»Majda, odpuščen sem!«

Majda se bo ustrašila, vsa bo prebledela, zajokala bo:

»Kradel si?«

Ne bo verjela, ko ji bom razlagal svoj greh.

In bodo tekale ure v novi dan in v teden in v mesec, na vrata bo potrkalo mrzlo in lačno, gorje bo odmevalo po kuhinji in sobi.

Tako je prišel Janez na dvorišče. Klet je bila že odprta. Nekaj delavcev je slonelo ob vratih. Janez je obstal in pogledal. Če me ne sprejme, ne spadam več mednje. Ti so, ki ostanejo, jaz pa ne bom več njihov. Ugledali so ga.

»Kaj ti je, Janez?« je povprašal eden izmed njih.

Janez je stopil bližje:

»Prišel sem.«

»Desničnik je že v pisarni. Tako čuden je, siten. Godrnjal je sam vase, Bog ve, kaj mu je.«

Janeza je stisnilo. Siten je. Težja bo pot, morda me niti poslušati ne bo hotel.

»Nerodno mi je.«

Star delavec mu je podal roko:

»Ne boj se Janez. Ni Desničnik, ki ima prvo besedo. Če te napodi, napiši pismo. Gospodje sejujejo vsak teden, takrat se odloči.«

»Ali pa stopi k ravnatelju!« je dodal nekdo.

»Ga ni. Dopust ima te dni. Za božič,« je tolmačil prvi.

Janez je skrčil roko v pest, trpko je vsekala misel vanj:

»Joj, delo moram beračiti. Delo, ne kruha!«

Vzravnal se je, se obrnil in odšel proti pisarni. Ko je došel do stopnic, je za hip obstal. Srce mu je tolklo v hitrih udarcih. Nekaj nepoznanega mu je bežalo skozi možgane. Kolena so se mu tresla prečudnega strahu.

Kaj mi je? Se bojim. Saj mi ne more storiti ničesar. Le napodi me spet lahko, to je najhujše.

Stegnil je nogo. Stopil je na prvo stopnico, na drugo, na tretjo. Ko je prišel v vežo, je snel klobuk, se odkaljal in natanko je slišal utripanje svojega srca prav do senc. Nato je potrkal. Nekaj je zašumelo. Janez se je sklonil in prislunil. Dvignil se je in še enkrat potrkal. Napeto je poslušal. Ko je začul tenak glas: »Naprej!« je odprl vrata in jih skrbno spet zaprl za seboj ter pogledal po sobi.

Okna so bila zastarta. Sredi sobe je stala rumena miza, ki se je svetila, ker je luč gorela na njej. Pred mizo je stal fotelj, do katerega je tekla preproga izpod Janezovih nog. Nasproti za mizo je sedel Desničnik. Vse ostalo je bilo v mraku.

Desničnik je pogledal izpod oči. Vso noč ni spal. V glavi mu je šumelo, odmevalo mu je po trkanju kozarcev, po smehu, po glašnih besedah, po svetli kavarni, po opotekajočih se pesmih. Ustnice so se mu lepile in nekak zaničljiv okus je ležal v njegovem obrazu. Izvlekel je iz žepa dozo, drhte je segel po cigareti, jo prižgal — gledal, gledal

v Janeza, ki je sklanjal hrbet in mečkal klobuk v rokah, nenadoma pa je vžarel, osorno je vrgel žveplenko na tla in zagodrnjal:

»Po knjižico si prišel!«

Janez je vztrepetal po vsem telesu. Stisnilo ga je v grlu in s težavo je planilo proseče iz njega:

»Ne, ostal bi rad!«

Kaj bo neki odgovoril Desničnik, se mu je bledlo v glavi. Tako čudno gleda in vse rdeče oči ima, ko da je bolan. Nekoč je proti kosilu prišel v pisarno. Morda je tudi danes zapravil noč.

Desničnik je zabodel vanj svoj pogled.

»A — ostal bi rad? Prosiš, človek!«

Težko so mu tekale besede, pa ni nehal, ker mu je nekaj zlobnega zrastle v srcu.

»V soboto nisi prosil. Upor si hujskal. Govoril si o krivici. Pozabil si, kaj si. Ali ne veš, da jih je milijone po svetu, ki bi na kolenih peli hvalo, da jim je tako ko tebi. Pozabil si na svojo dolžnost. Pozabil si, da je pokorščina ono, s čimer bi moral pokazati ljudem, ki te rede, svojo hvaležnost. Delnice niso koščki papirja, ki bi jih zgrabil in vrgel za šalo ob cesto. Delnica, fant, je čuden papir, zlat vrelc. Vrelca ni, če ni dela. In tega ni, če ni pokorščine. Sedaj bi rad, kajne, nazaj, da bi se smejal in jutri spet spočel prevrat? Ne boš! Kazen mora biti. Kazen. Predvsem pa zgled, ki naj se v njem uče drugi.«

Dvignil se je in se napotil do omare, ki je mračno gledala iz teme, brskal je, iskal in našel. Vrnil se je k mizi.

(Dalje.)

Pol tika.

Izseljeniški zakon se pripravlja v ministrstvu za socialno politiko. Urejeval bo poleg izseljevanja naših državljanov v inozemstvo tudi vprašanje notranje kolonizacije in vprašanje zaposlovanja inozemskih delovnih moči v naši državi.

Novi vseučiliški zakon je predmet razprav med rektorji vseh treh univerz v državi. Kakor se poroča, zakon ne bo prinesel večjih sprememb. Poroča se, da bo predavalni jezik na vseh univerzah samo srbohrvaški.

Spomenik sarajevskim junakom iz leta 1914. Principu in drugim je bil te dni odkrit v Sarajevu. Nekateri inozemski listi se nad tem močno razburjajo.

*

Peklenski stroj je eksplodiral v uredniški palači tržaškega lista »Popolo di Trieste« v Trstu. Eksplozija velikega peklenkega stroja, ki je bil sestavljen iz velike topovske granate, v kateri je bilo čez 30 kg ekrazita, je povzročila silno detonacijo, razdejala poslopje in prizadela 4 osebe. Urednik lista Nerri je na dobljenih poškodbah po operaciji umrl. — Za storilci ni nobenega sledu. Največja uganka je, kako je mogel priti v palačo tako velik peklenki stroj neopazeno, ko je bilo poslopje vedno močno zastraženo. Ne manjka takih, ki pravijo, da je to maščevanje Slovencev in Hrvatov. Atentati so v fašistični Italiji na dnevnem redu.

Japonski parlament se je razšel, ker ni bilo za noben sklep potrebne večine. Za nove volitve je razglasil državni svet, da morejo nastopiti samo stranke, ki priznavajo v celoti sedanjo ustavo in monarhijo. S tem je socialistom in komunistom odvzeta možnost nastopa.

Na španskih univerzah so stopili študentje v štrajk, ker je grozila vlada razpustiti študentska društva. Vlada je dala univerze zasesti po policiji. Na neki medicinski fakulteti so razobesili študentje rdečo zastavo.

Poljski vojni proračun so zvišali za leto 1930. od 689 na 837 milj. zlotov.

V Indiji je bilo 12 voditeljev radi zarote obsojenih na leto dni prisilnega dela.

Atentat na mehiškega predsednika je bil izvršen ob priliki, ko je ta zapri segel. Atentator je razbil predsedniku spodnjo čeljust in ranil njegovo ženo in nečakinjo, potem pa je bil prijet. Novi predsednik je samo orodje v rokah bivšega predsednika, znanega Callesa.

Na Japonskem (Nagasaki) je bil na vladno poslopje poskušen bombni napad od štirih komunistov. 11 oseb je bilo ubitih. Atentatorje so takoj prijeli.

Avstrijska Heimwehr je na Dunaju demonstrirala proti davkom na luksuz in proti rdeči večini v mestnem svetu. Demonstracije so potekle brez spopadov.

V Italiji se vedno bolj opaža gibanje proti fašistični diktaturi. V Milanu, Turinu in Genovi so bila tajna zborovanja strokovnih organizacij od policije razgnana. Velike množice letakov in proklamacij na udar proti fašizmu. V Turinu so morali fašistične demonstracije, v katere so se vrnili antifašisti ponovno razgnati.

V Svojetiču (Češkoslovaška) so postavili spomenik v vojni padlim vojakom z napisom: »Pomni, kaj je prinesla svetovna vojna in pomisli, kaj more prinesiti bodoča svetovna vojna!« — Vlada je pozvala občino, da se ta napis odstrani!

Avstrijski zvezni kanceler Schober je bil v Rimu, kjer sta podpisala z Mussolinijem prijateljsko pogodbo. Izjavil je, da ni naperjena proti Jugoslaviji.

Preganjanja kristjanov so se zopet začela v sovjetski Rusiji in na Kitajskem.

Blok katoliških strank na Češkoslovaškem se zaenkrat ni osnoval. Akeijo za to je začel voditelj slovaške ljudske stranke Hlinka.

Mahatma Ghandi je predložil indijskemu podkralju vrsto zahtev. Ako se izpolnijo, bo vseindijska narodna skupščina zopet sodelovala z vlado.

Francoski socialisti so se na svojem kongresu z 2066 proti 1507 glasovom izrekli proti vstopu v vlado.

Mehika in Rusija sta prekinili medsebojne diplomatske stike. — Zmaga politike Združenih držav.

Novi papeški državni tajnik kardinal Pacelli je prevzel od dosedanjega tajnika Pietra Gasparrija vodstvo vaticanske diplomacije.

Španska socialistična stranka je skupno s strokovnimi organizacijami objavila manifest, v katerem se kot edin izhod iz državne krize zahteva upostavitve republike. Vlada pa je manifest še predno je prišel med mase zaplenila.

Velika stavka kovinarjev in predilničarjev je izbruhnila v Belfortu v Franciji. Vodijo jo komunisti. Iz Pariza so poklicali komunističnega poslanca Cachina. Pri demonstraciji je nastopilo čez 100.000 ljudi. Policija je streljala in je bilo več ranjenih; med njimi tudi Cachin sam. Dasi ranjen, je na zborovanju govoril. Tudi po drugih delavskih centrih

so bile demonstracije in spopadi s policijo.

Razno.

Iz strokovnega pokreta na Čehoslovaškem. Kakor poročajo časopisi, je strokovna skupina gosposke politične (lido-ve) strokovne organizacije v Val. Meziříčih prešla k socialnim demokratom. To je čisto naravno. Delavstvo gre v dobri volji k taki politični organizaciji, pride pa do spoznanja, da je tam le zgolj sredstvo, pride razočaranje in tako pade baš v nasproten ekstrem.

Sicer se pa delavstvo stalno vrača v Krščansko socialno strokovno organizacijo. Mnoge gosposke skupine obstojajo zgolj po imenu. Avantura stranke torej ni našla odmeva v delavskih masah.

V New Yorku je pričelo štrajkati 40.000 krojačev. Zahtevajo 5 dnevni delovni teden, zvišanje plač in mezno razsodišče.

700.000 brezposelnih je že v Bolgariji, kakor poroča odbor brezposelnih delavcev in nameščencev, ki so si osnovali kar svojo organizacijo.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 2 hlapcema, 5 čevljarjem, navadnemu delavcu, 1 pohišt. mizarju, 3 žagarjem za venecijanko, 1 opekarskemu mojstru, 1 vrtnarju, 1 usnarju, 1 pekovskemu pomočniku, 1 kovaškemu pomočniku, 2 tesačema, 13 vajencem. — 1 dežnikarici,

2 pletilkama, 3 kmečkimi deklam, 3 služkinjam, 1 samost. kuharici, 3 šiviljam perila, 4 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: 8 vničarskim družinam z 37 člani, 11 hlapcem, 2 pastirjema, 4 majarjem, 2 švicarjema, 1 livar. mojstru, 2 livar. pomočnikoma, 1 strokovnjaku za izdelavo vrvi za mornarico, 1 kamnoseku, 2 kovačema, 1 mizarju, 1 lesostrugarju, 2 čevljarjema, 2 prikroj. gornjih delov čevljev, 1 mlinarju, 1 slaščičarju. — Vajencem: zlatarske, čevljarske, krojaške, kovaške, pekovske in mizarске ter kleparske obrti. — **Ženskam:** 7 kmečkimi deklam, 11 služkinjam, 6 kuharicam, 1 sobarici, 5 vzgojiteljicam, 3 natakaficam, 1 hotel. sobarici, 2 boln. strežnicama, 2 šiviljama za vpletarno, 1 trgov. vajenki, 1 plačilni natakariči, 1 podnatakariči.

Celje. Delo je na razpolago: 1 hiš. hlapcu, 5 konj. hlapcem, 8 hlapcem za govejo živino, 2 majerjema-kravarjema, 2 kleparjema, 1 gateristu (gattermojster za v Leskovo v Srbiji), 1 mizarju, 1 cirkularistu, 2 tesačema, 2 lesostrugarjema, 1 krojaču šablonerju, 1 mesarju, 1 mlinarju brez otrok, 1 raznašalcu kruha, 1 strojniku, 18 vajencem. — **Ženskam:** 37 kmečkimi deklam, 1 kmečki gospodinji, 5 natakaričam, 10 kuharicam, 20 služkinjam za v razne kraje v Jugoslaviji, 3 perfekt. sobaricam, 1 vajenki.

Nepopoljšljiv. Sodnik: »Pojdite lepo domov, zdaj se ne bova več videla!« — Opuščeni kaznjenc: »Ali mar mislite iti v pokoj, gospod sodnik?«

Usnjarska in čevljarska zadruga „RULO“ t. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Pierre l'Ermité:

Kako sem ubila svojega otroka

»Tako je prav, da! Zdaj niste več kakor tujec, ki prihaja samo na obiske v patronaž.«

To priznanje mu je pognalo kri v glavo. Morda bo pa vendarle šlo? Tako sta mislila Dominik in župnik.

Župnik je premišljeval, kako bi mu utrdil voljo. Za začetek mu je naložil lažja premagovanja, na primer to, da o pravem času vstane in gre spat ali pa, da za nekaj časa vodi oddelek dečkov.

»Kar sem ti jaz naročil, ni vse skupaj nič! Pomisli samo, kaj domovina od tebe lahko zahteva in kaj bo nekega dne gotovo tudi zahtevala!«

Učencu je bilo brati na obrazu, da bi se dal tudi obesiti, če bi bilo treba.

Kuta sicer še ne napravi meniha, pomaga mu pa precej, da je dober menih. Dominik se je ono popoldne čutil dosti bolj svobodnega že samo radi tega, ker je prišel v taki obleki, ki se je skladala z njegovo službo.

Najprej je začel pospravljati po dvorani; mali so mu vsi priskočili na pomoč. Tukaj se mu ni bilo treba bati, kaj bo kdo rekel ali pa da bo napravil kakšno nerodnost, ko je tako neizkušen in strahopetljiv.

V sobi je bil tudi klavir; kar tako za šalo je sel k njemu in zaigral nekaj znanih pesmi, ki so mu prišle pod prste. Ker pa je precej dobro sviral, so dečki za njim veselo peli vse pesmi, ki jim jih je igral.

»Poglej ga, še na klavir ti zna igrati!« so se čudili fantički in šepetali drug drugemu.

»Srednji« so poslušali in gledali skozi stekleno steno, ki je ločila obe sobi.

In ko so videli, kako zna igrati na klavir, je njegov ugled v vsem patronažu takoj silno zrasel.

Potem je prečital otrokom kratko zelo zabavno povestico, ki je bila obenem prav poučna.

Naslednji četrtek je pripeljal s seboj na avtomobilu gledišče lutk in napravil svojim malim predstavo, ki je vzbudila velikansko pozornost. »Srednji« so ga zaprosili, če bi tudi oni smeli priti gledat.

»Krasno je biti poleg gospoda Dominika!« so začeli govoriti po patronažu.

Ni hvaležnejšega občinstva kot so otroci v patronažu. Dominik jim je napravil še eno predstavo, kakršno je videl v slovitih gledališču lutk na Elizejskih poljanah, samo da je na koncu dodal še lep nauk. Gošperček je namlatil po vrsti gospodarja, orožnika, poljskega čuvaja in policajja, nazadnje pa se jih je tudi sam pošteno nalezal, ker je bil preveč korajžen. Končno se je igra vendar lepo končala v splošnem objemanju.

Ko je bilo predstave konec, je Dominik opazil, da je bil župnik med poslušalci in da se je tudi on od srca nasmejal. To mu je dalo novega poguma.

Sestanek se je završil tako, da je vsak dobil skodelico čaja, ki ga je Dominik sam skuhal. Razložil je otrokom, ki naj bi dalje povedali svojim staršem, kako se pripravi dober čaj, ki ne stane ne več denarja ne truda kakor slab.

Vsi so ga verno poslušali in debelo gledali vanj; vsak je sam pri sebi trdno sklenil, da bo zvečer povedal mami in atki, kako Angleži kuhajo čaj. Voda v čajniku mora dobro zavreti, kuhati moraš pa zmerom v isti posodi, ki je ne smeš nikoli prati. »Gospod Dominik!« — mali so ga že tako imenovali, a ne bo dolgo, ko mu bodo rekli »oče Dominik!« — je imel čajnik, v katerem so že gori nad sto let kuhali čaj! Čaj mora biti plavkast in vedno se mora videti dno skodelice. Dečki so mirno poslušali in si vse skrbno zaznamovali v svoje nežne možgane in drobna srca.

Potem so popili sloviti čaj, prvi čaj, katerega so dobili mali v patronažu. Počutili so se kot bi bili doma in vsa družba je zadobila nekak plemenitaški značaj, ki ga ji je nehote dajal Dominik. Ves večer ni bilo slišati nobene surove besede, kaj šele, da bi se pripravili ali suvali z nogami pod mizo. Tako je že pri dveh sestankih Dominik pokazal otrokom na prvi vzor, četudi tega ni nameraval.

Ko je ob šestih zvečer odhajal, so se malčki zgrnili okrog njega in vsak je hotel priti bliže, da bi mu poiskal klobuk ali palico in mu stisnil roko. Še na cesti so šli z njim. Vprav tedaj pa so prihajali delavci iz tovarn in vse ulice so bile polne ljudi. Očetje so zadovoljno gledali visokega plavalnega mladeniča, za katerim je drla mladež kot bi bil iz njihove srede.

Neka mati je šepnila svoji sosedu, ko sta srečali Dominika v spremstvu otrok:

»Glej, kako jih je lepo videti!«

Na koncu uličice, v kateri je stal patronaž, so se otroci poslovili:

»Na svidenje, gospod Dominik!« in mu mahali s čepicami, dokler ni izginil za hišami.

Tedaj je Dominik drugič začutil, da je zopet stopil nekoliko naprej, da je župnik z njim zadovoljen in da se v njem — čeprav je še zelo omahljiv — poraja duša bodočega voditelja.

Navada, naša druga narava, se v človeku počasi ukorenini, se obrne v svojo smer in se utrdi.

Četrtek in nedelja sta postala Dominiku prav posebna, skoraj sveta dneva, ko se ni menil, naj ga je kdorkoli ne vem kam vabil.

Neka mala Lolita iz prijateljske družine je neki četrtek popoldne zbrala več tovarišic, da bi igrale tenis. Dominik je čutil do nje posebno ljubezen in ji ni nikdar odbil nobene prošnje. Zato se je zelo začudila, ko ji je kratko odgovoril, da ne pride.

In poslej je bilo vedno tako.

Mati se je od kraja upirala tej nepričakovani odločnosti, ki ji ni bila prav nič po volji.

Ob nedeljah in četrtkih je po navadi obiskovala svoje prijateljice ali pa je k njej kdo prišel, in četudi ni bila mati Grakhov,* vendar je imela rada pri sebi svojega sinčka, ki je bil še zelo zelo mlad in ji je vedno delal čast.

Vendar je molčala in čakala ugodnega trenutka.

* Rodbina Grakhov je bila zelo znana v starem Rimu. Zlasti brata Tiberij in Gaj sta veliko storila za zboljšanje socialnih razmer, hvaležni meščani pa so ju za plačilo usmrtili.